

Še prej so se začeli na domači jezik ozirati na Moravskem. Škofijski šematizem se je v Olomuški nadškofiji prej izdajal v nemškem jeziku. Pa sedanji nadškof kardinal Fürstenberg je že l. 1853, ko je bil izvoljen za škofa, zapovedal, da se ima šematizem izdajati v latinskem jeziku, ker ne gre, da bi se v dvojezični deželi temu ali unemu jeziku prednost dajala. Ravno tako so se začeli vsi prej nemški razglasi škofijski objavljati v latinskem jeziku, da se nihče ni mogel pritoževati, da se njegov jezik zaničuje, nasprotni pa čisla. Tudi konzistorij je moral farnim in dekanijskim vrdom dopisovati samo latinski, nasproti pa je bilo gg. fajmoštrom in dekanom dovoljeno konzistoriju in škofijstvu pošiljati ali latinske do-

pise, ali pa sestavljene v tistem jeziku, ki se v njihovi fari govori. In ta navada obstoji v olomuški nadškofiji do današnjega dne; gg. fajmoštri in dekani dopisujejo škofijstvu ali latinski ali pa v jeziku svojih farmanov; z občinami in s posameznimi verniki pa občujejo samo v domačem jeziku. Duhovniki morajo jezik svojih farmanov spoštovati in tudi škofijstvo bi razodevalo le malo ljubezni do domače dežele, ko bi njenega jezika ne spoštovalo. Ako se poslužuje latinskega (cerkvenega) jezika, s tem ne žali nobene strani.

Naslovi na zavitkih ali kuvertih so v olomuški nadškofiji tiskani, in sicer deloma v nemškem deloma v českem jeziku, ter se nemški rabijo za nemške dopise in nemške fare ali dekanije, česki pa za česke.

V brnski škofiji je bil šematizem do l. 1868 nemški. Tedaj pa je bil ranjki škof Schaffgotsche zaukazal ga izdajati latinski, da se ni žalila ravnopravnost deželnih jezikov.

Glede cerkvenih matic ali zapisnikov je olomuški nadškof že meseca avgusta l. 1866 izdal razglas, da se imajo te matice spisovati v tistem jeziku, ki ga govoré dotične stranke; in ko je hotela posvetna oblast nekaj ugovarjati, zavrnil jo je pogumni nadškof s tem, da ti zapisniki ali te matice niso nič drugega kakor protokoli, ki se imajo pa tudi po državnem ukazu sostavljati v jeziku dotičnih strank.

Ravno tako je že tedaj nadškof fajmoštrom zapovedal, cerkvene račune sostavljati v jeziku svojih farmanov; in da se jim je to delo nekoliko zljajšalo, oskrbelo je škofijstvo tiskane formulare, nemške in česke, ter jih fajmoštrom poslalo. Kdor se po škofijskem ukazu ni ravnal, bil je od dekana pokaran in računi so se mu poslali nazaj, da jih je vnovič izdelal. To pa je bil škof zaukazal zavoljo tega, ker morajo cekmoštri cerkvene račune podpisati in so s fajmoštrom vred odgovorni za to, kar podpišejo. Ako bi se ti računi sostavljali v ptujem, cekmoštrom neznani jeziku, in bi prišlo kaj navskriž, bi se poslednji lahko izgovarjali, da niso vedli, kaj so podpisali, in vsa odgovornost bi potem zadel škofijski ordinarijat, ki bi zahteval račune v jeziku, kterega cekmoštri ne umejo. S tem zaukazom je hotel toraj modri nadškof od sebe odvrti vso odgovornost. Ravno iz tega vzroka je prav enak razglas l. 1870 izdal brnski škof ter svojim duhovnikom ukazal cerkvene račune sostavljati samo v jeziku svojih farmanov.

Tako so dali škofje na Českem in Moravskem prvi zgled, da spoštujejo ravnopravnost vseh jezikov, in ob enem so s tem posvetnim vradom pokazali, da je mogoče to ravnopravnost tudi dejansko v vradih izvrševati. Cerkev pa res tudi ne more in ne sme drugači ravnati, ker bi bilo silno čudno in krivično iz farnih, dekanijskih in škofijskih vradov odpraviti jezik, ki je pa sposoben za leco v hiši Gospodovi, za oznanovanje Božjih resnic. Od kar so bili na binkoštni praznik posvečeni in za enakopravne pred Bogom spoznani vsi jeziki, kar so prav lepo pričali ognjeni jeziki, ki so se nad aposteljni prikazali drug poleg drugega, ne pa eden vrh drugega, imajo vsi enako pravico in enako veljavo, ter zamorejo prav lahko drug poleg drugega ostati v lepem miru in slogi, ne da bi se bilo še kedaj bati babilonske zmešnjave, kjer so bili jeziki vsi križem. Tudi je treba narodom pravičnim biti že na tem svetu. Ako posamezen človek tukaj trpi krivico, bode za to na unem svetu dobil svoje plačilo in povračilo. Pri narodih

je to nemogoče, ker po smrti ne baje vsi narodni razločki. In če se že države z zatiranjem narodnih pravic hudo pregreše, kolikaj več bi bila krivica in odgovornost, ako bi to delala tista oblast, ki ima nad pravičnostjo čuti, to je oblast cerkvena. Zato smo prepričani, da slovenska škofijstva želj in prošin duhovnikov za domače vradovanje ne bodo prezirala, ampak jih z veliko radostjo sprejela in se tudi pri deželni oblasti zanje krepko potegnila. In ako država ne trpi škode, dasi na Českem in Moravskem že zdavnej v domačem jeziku vradujejo, ji gotovo tudi pri nas ne bode nastala nobena sitnost, ako pritrdi želji slovenske duhovščine. Zato le urno na noge, in ne zamudite prve prilike, ki se vam ponuja!

Resna beseda Slovincem v prevdarek.

(Dalje.)

Je pa „Narod“, če ne zarad verskega delovanja, saj podpore katoliških Slovencev vreden zarad drugih obzirov in lastnost: konservativne politike, gladkega jezika, lepoznanjskih spisov, ali lepe pisave? Pomislimo še to, pa še bolj ob kratkem.

Je politično muenje „Naroda“ res konservativno, popolno avstrijsko? Dvomimo. Gotovo je, da „Narod“ je bil pred leti pravi slovenski republikanec. Najboljša voščila je imel za razne ljudovlade in prekucije. Don Karlosa je zovel krutega trinoga; z radostjo je spremljeval laške rovarje na potu proti Neapolu in Rimu itd. Kaj pa da, ravno vsi trije so zastopali katoliško cerkev, tedaj niso mogli milosti najti v očeh „Narodovih.“ Je pa li to konservativna, avstrijska politika? Nikakor ne, niti eno, niti drugo. Dalje ne moremo reči razpravljati, tudi ne moremo poskušati mnogo dotičnih izrekov navesti. Kdor danes ne pozabi, kar je včeraj čital, se jih bo naglo spomnil; kdor se pa hoče resnice prepričati, naj pogleda prejšnje letnike „Naroda.“

Kaj pa „Narodov“ jezik je li gladko slovenski? Ne vemo, da bi zamogel kdo to naravnost zatrdovati, niti izmed priprostih bralcev, niti izmed jezikoslovnih učenjakov. „Narodov“ jezik je popolno tak, kakoršen bi ne imel biti. Neko vidno blepenje po nenavadnih, ptujih, tudi vmes nepravilnih izrazih, bodisi v posameznih besedah, ali oblikah se nam iz vsake vrstice kaže, z besedo, vse najdemo notri, kar je nepotrebnega in neslovenskega in kar ne najdemo v nobenem drugem časopisu. Mnogokrat smo že čuli tožiti: saj vendar sem se slovnice učil in tudi že nekaj bral, ali tega in tega vendar ne umem, in vzroka oblik nikakor ne najdem. Naj toliko zadostuje.

So znabiti saj lepoznanjski spisi toliko podučljivi in mikavni, da jih mladina rada prebira in s tem se lika in izobražuje? Da, mikavni pač so za mladino; da bi se pa s tem likala in izobraževala, si menda tudi „Narod“ ne bo upal trditi. Za ta predmet si je „Narod“ prav židovske liste po francoski vrezi za izgled vzel. Bolj vmazanega ni treba veliko iskati, kakor so bili marsikteri njegovi lepoznanjski (ali kaj?) podlistki. Menda ne rečem preveč, če trdim, da „Narod“ je v malo letih pri mladini več pregrešil, ter jo bolj pohujšal, kakor znabiti večina slovenskih pisateljev pred njim. Pa pustimo to, saj je vsem dovolj znano.

Poglejmo, je saj večja olika in dvorljivost v pisavi? Tu ne vem, kaj bi rekel! Skoraj da ne vem drugega, kakor: „Difficile est satyram non scribere.“ O dvorljivosti se lahko vsaki prepriča, kteri se spominja preprirov in naslovov, s kterimi je „Slovenca“ in njegove na-

ročnike od l. 1873 in pozneje do najnovejše dobe pital. Ponavljati jih nečemo, ker nam ni namen, ne dražiti, ne očitati; v čast psovke „Narodu“ gotove niso bile, niso in ne bodo. Začudenja pa ne moremo prikrivati, kako da je zviti „Narod“ toliko nepreviden danasprotnikom „Revolverpresse“ očita.

Komu ne pride nehoté na misel stara basen o volku in jagnjetu pri studencu? Mar ima človek le zato besedo, da svoje misli zakriva? Skoraj da; zakaj resnica načelnikom „Naroda“ vendar ne more biti. In kdo pa je tako „Revolverpresse“ osnoval? Kdo jo gojil in vstanovil? Mar li ne ravno „Narod“? Še enkrat opomnimo na leto 1873, na leta pred in potlej. Pozna li kdo moža toliko narodnega, ali stan toliko spoštovanja vreden, da bi ga „Narod“ z blatom ne bil okidal? Kmalo je „Narod“ na svetlo vlekel dijaška leta, kmalo okroglo postavo, kmalo spet stanovna dela, n. pr. živinozdravništvo, celò nedolžna imena in pridevki so mu dajali povod za šalo in zasmeh. In glejte, kdor je prvega narodnjaka slovenskega „vodjo prašičev“ imenoval, ta nam očita „Revolverpresse“! (Gl. 5. postna pridiga leta 1874.)

Bog zna, kako zamorejo nekteri gospodje (liberalni in konservativni) tako kratkega spomina biti! Se mar narodovci ne spominjajo več starodavne pravljice o „nemesi“? Kaj ne, ker je enega vašh malo skeleča pušica zadela ter se njegovega prečastitega imena dotaknila (če tudi ne sicer izmišljena, ampak resnična), je toliki greh, toliki škandal, z besedo „Revolverpresse“! Kdo bi bil mislil, da so ljudje, ki so nekdej brez vsake rudečice take naslove in prislove za nasprotnike kovali ter brez pekoče vesti jih po svetu pošiljali, tako občutljivi in tankovestni! Nočemo sicer s tem odobrovati, kar se je zgodilo — ne, bilo je zoper našo voljo, ali to pa vendar moramo reči, da tista pripovedka o obrekovanji v Novemjorku se je pred vresničila pri vaši, kakor pri naši stranki. Gospoda moja Narodova in Slovenčeva malo več spomina, malo več spomina! Bilo bi za marsikaj boljše. Odpustiti je treba, da — za kristjana je stroga dolžnost; ali brez pobiljšanja za nezasluženo zasramovanje z naročevanjem „premijske“ deliti, in s tem nasprotnika še podpirati in mu orožja v roko podajati, je pač malo abotno, da več ne rečemo.

Taka tedaj je podoba „Naroda“; prav mračna podoba lista, ki zastopa liberalno-slovensko stranko. Mračna podoba, ker je prav o kratkem narisana, ker katoliškemu Slovincu kaže malo veselega. Res na stotine v izbiro imamo lastnih izrekov „Naroda“, s kterimi bi lahko njegovo pravo podobo prav obširno narisali, naj nam bi bilo za očitanje ali kakoršno koli zabavljanje; pa zato nam resnično ne gré, ampak namen nam je le pokazati, mar li smemo in zamoremo kot pravi narodnjaki slovenski „Narod“ sami podpirati ter ga tudi našemu ljudstvu priporočati? Pa kakor tudi „Narod“ od raznih strani ogledujemo, ga podpirati in priporočevati po vesti nikakor ne moremo. Radi sicer pripoznamo, da je v marsikteri reči nekoliko boljši in prijenjlivejši, ali stališče in načela ga vedno, znabiti tudi zoper voljo, nazaj tirajo. Le eno dobro lastnost si je „Narod“ zadnja leta res prisvojil, ki jo radi pripoznamo, in ta lepa lastnost je, da se je začel za slovenski jezik krepko potegovati, ter se truditi za vpeljavo maternega jezika v šole in v vradnje. Od tega časa, se ve da, se je pa tudi sprl s svojimi liberalnimi nemčurskimi dopolbrati, ter se je državnemu pravdniku posebno prikupil. Ta narodnost je pa tudi edina

vez, ktera nas z njim v eno dolovanje združuje in veže; le bojimo se, kar tudi skušnja potrjuje, da sama jezikovna vez je preslaba, je le neka naravna telesna vez, ki ne zdrži poskušnje, kadar pridejo težka, potrebe celega človeka in naroda zadevajoča prasanja na vrsto. „Narod“ nam je to čestokrat sam potrdoval; kadarkoli so se obdelovale npravne vrste prasanja, n. pr. krščanska izreja sploh, izreja duhovnikov, zakon, šola, samostani, cerkveno premože nje itd., se je „Narod“ navadno vselej spodtaknil, ter nekrščansko, svojo liberalno pot hodil. Menda se pač tudi tu spolnuje beseda Kristusova: „Spiritus est, qui vivificat, caro non prodest quidquam.“ (Duh je, ki oživlja, meso ne velja nič.)

II. Ker je članku naslov: V resen predarek, pogledimo zdaj še našega „Slovenca“. Je li mar ta tako popoln, da nima nobene lise, ki bi bila graje vredna? Radi bi prasanje zanikovali, ali nepristranska resnica nam to brani: „Slovenec“ ima mnogo pomanjkljivosti, katerih ne moremo in ne smemo prezirati.*)

Kar se jezika tiče, je res sploh slovenski vendar pa včasih ktero zelo neslovensko zarobi. Nahajajo se sem ter tje neumevni in ne navadni izrazi, ki bi se dali veliko lepše v čisti slovenščini povedati. Res v naglici marsikaj uide, kar znabiti pisatelj sam ne želi; a vendar se jih je treba varovati, če hočemo ljudstvo vsestransko izobraževati.

Kar lepoznavsko pisavo tiče, n. pr. v podlistkih, je tudi tu marsikaj napačnega. Sicer tako spodtakljivega, kakor „Narod“, „Slovenec“ ni nikoli donášal — vsaj z namenom ne —, ali v izpeljavi je včasih ktero zakročil, ki bi bila boljše v vednih temnicah ostala. Sicer vemo za izgovor: „Humana tractamus“, saj „Vaterland“ tudi tako. Res je, da se nemški, tudi katoliški listi v tem mnogo pregrešijo; ali to nam v izgovor ne more služiti. Podlaga nam morajo biti npravna krščanska načela, pa ne posamezni listi, naj se tudi katoliške zvejo- „Humana utique tractamus, sed tractemus ea honeste.“ Ne smemo pozabiti, da v katoliškem listu mala nespodobna beseda dostikrat več pohujšanja napravi, kakor v liberalnem dolg stavek, ali tudi celi članek. Ljudje se zanašajo, da je v katoliških listih vse prav, tedaj si je treba tak lep zaup res tudi zaslužiti. Nekdo je bil o taki priliki „Slovenca“ nazaj poslal, rekoč: „kaj tacega moji družini ne sme v roke priti.“ Izgovarja se sicer: Pa se „Slovenec“ tudi vse zameri; kako pa „Narod“ piše? Res je tako; ali: Si duo faciunt idem, non est idem, — „Slovenec“ mora biti vselej in v vsakem stavku zanesljiv. Kaj „Narod“ piše, ali kaj drugi delajo, nam ne sme biti nikoli zavetje napačnosti. Res je sicer, da se mnogokrat „Slovenec“ malenkost zameri, ko se „Narodu“ velikost ne. Ali kaj hočemo? vselej so bili ljudje, ki so na eni strani „komarje“ precejali, na drugi pa „kamele“ požirali. Ali pozabiti vendar ne smemo: „Videte, ut caute ambuletis, nemini dantes ullam offensionem.“ (Glejte, da bote varno hodili ter nikomur pohujšanja dajali.) Če je komu to vodilo potrebno, je potrebno listu, ki se proglašja za duhovenski list, ki je vstanovljen na krščanski podlagi katoliške Cerkve in sicer ne le kar je contra sextum, ampak tudi, kar bi contra octavum, quoad bonam famam proximi etc. škodljivega znalo biti.

Pritožujejo se tudi nekteri, da je „Slovenec“ mnogokrat duhovenske koristi preziral,

ter jih slabo uméval. Prepri, ki so se vzbudili po drugih listih, so se dalje v „Slovenec“ obravnavali. Pač bi radi vedeli: „Cui bono? Niti za „Slovenca“ ni bilo koristi, niti za katoliško stranko, ampak obema na škodo.

V političnih in národnih rečeh se je sem ter tje predaleč stopalo in potem na cedilu ostalo. Nemec taki neprevidezti pravi „taktlos“, ki listu spet ni v dobiček, zlasti ne v položaju, v kakoršnjem je „Slovenec“. Enako se „Slovenec“ očita, da novice prepočasi donáša. Res je, da mnogo bralcev, še bolj pa pisateljev je neznansko nepotrpežljivih, ter nimajo na kaj drugega ozir, kakor sami na se; ali na drugi strani se pa tudi ne dá tajiti da „Slovenec“ je bil včasih res v donášanju, novic pravi „paterlangsam.“

Kar se tiče prave olike, moramo iz raznih ozirov želeči, da „Slovenec“ opušča vsak izraz, ki dahne po zasramovanji nasprotnika. Res sicer navadni pregovor pravi: klin s klinom; auf einen groben Klotz..., pa časti se s tem malo, bolj prav, nikoli nič ne pridobi. Resnica v svoje zavetje in konečno zmago surovosti kar nič ne potrebuje. S tem naj si pomagajo tisti, ki družih dokazov nimajo — znabiti tudi ne drugega namena, kakor nasprotnika z gorjačo pobiti. V tako mlakužno močvirje se za nasprotnikom ne moremo podajati, ter ga moramo že celega prepustiti taklatovcem in tovaršem.

Bodi toliko dovelj. S tem pa nočemo nikakor reči, da je „Slovenec“ za nič; z njim je pač tako, kakor s človekom in človeškim sploh — nobeden in nič ni brez pomanjkljivosti na svetu. Gotovo pa nobeden nepristranski presojevalec ne bo „Naroda“ in „Slovenca“ v eno bisago deval. Naj pravijo nasprotniki, kar radi, je vendar resnica, da pregreški „Slovenca“ so le pomanjkljivosti, ter prave malenkosti proti pregreškom „Naroda“, bodisi kar se tiče gladekega slovenskega jezika, konservativne avstrijske politike; bodi si v oziru lepoznavskih spisov, ali olikane pisave. Vse to zamore prezirati le neka liberalna oholost, ki misli, kdo vé, kako imenitna in visoko stoječa je nad druhaljo, če „Slovenec“ vso veljavo odreka. Da smo na njegove pomanjkljivosti opozorili, smo storili zaradi nepristranske resnice in želje, da bi se z naprej take napake opustile.

Kako je li s priporočevanjem in podpiranjem „Slovenca“, ga li smemo našemu katoliškemu ljudstvu priporočati ter ga tudi sami podpirati? Naravnost si upam trditi, bodi komu ljubo ali ne, da „Slovenca“ smemo in moramo našemu ljudstvu priporočati in ga sami podpirati. Grajanih pomanjkljivost se lahko hitro otrese; zoper načela katoliških konservativcev: „Vse za vero, dom in cesarja“ se ni pregrešil. Stališče je krščansko katoliško, tedaj podlaga trdna. „Slovenec“ se v svojih sedmih letih izhajanja ni pregrešil ne zoper verske resnice, ne zoper sv. običaje kat. Cerkve, ne tudi zoper dolžno pokoršino in spoštovanje do duhovske in deželske oblasti, izvzemši da po željah nekterih ni hotel zaspiti. Podpirajmo ga tedaj v njegovem bojevanji zoper brezverni liberalizem, ali če hočete, zoper liberalen katolicizem. Naj bi lista s takimi načeli, na takem stališču ne imeli, bi ga v dandanašnjih razmerah bili dolžni obuditi. Ker pa že živi, osnažimo ga peg. Da nam zamore donášati obilnejšo in boljšo hrano, ga boljše podpirajmo z denarnim in duševnim gradivom. Le zabavljati, pa roke križem držati, ne bo nikoli pomagalo niti „Slovenec“, niti kakemu novemu listu. Brez požrtvovalnosti in delavnosti se pa še ni nikoli nič doseglo in gotovo se tudi zdaj ne bo.

Take so moje misli o stanji naše liberalne stranke in njenega glasila „Slov. Naroda“; potem konservativne stranke in njenega glasila „Slovenca“. Izrazil sem jih „sine ira et studio“ (k čimur tudi nobenega vzroka nimam, ker mi ni nobeden nič žalega storil), le zato, da bi se po pojasnenji in resnem prevdarku kdaj do porazumljenja prišlo ter končal nesrečni narodni prepri, ki nam na vse strani neizrekljivo škodo dela. (Konec prilh.)

Politični pregled.

V Ljubljani 11. novembra.

Avstrijske dežele.

Danes so volitve za tri poslance v Lincu. Izda pričakujemo radovedni; upati je, da bodo konservativci zmagali.

Tudi v Bukovini bodo ustavoverci zgubili nekaj sedežev. Nedavno je bil voljen namesto Horsta avtonomist Pitey; zdaj so postavili v velikem posestvu namesto Stremayra avtonomista Mitrofonoviča za kandidata. Njegova zmaga je gotova. Trd boj bode v mestih, kjer je bil prej voljen Offenheim. Znani renegat Tomaščuk je že šel za ustavoverce agitirat. Počasi se bo tudi Bukovina zdramila, da ne bo več „das land, wo die mandate blühen.“

V ogerski zbornici je srbski poslanec Polit oistro govoril zoper vlado, zakaj vojne Krajine še ni združila s Hrvatsko. Obžaloval je tudi enako Klaiču germanizacijo v Bosni. Skupni sovražnik bo vendar Srbe in Hrvate naučil sloge in slovanske vzajemnosti, brez ktere nič ne opravimo, kakor je bil moravski vladar Svetopolk svojim sinovom s tako lepo priliko pokazal.

Nemški študentje na Dunaji so tudi začeli politizirati in demonstrirati. Imeli so svoj komers, kterege so se vdeleževali tudi namško-misleči profesorji in znani Schönerer. Napivalo se je nemškim bratom in popevala „die Wacht am Rhein.“ Nekteri Avstriji vdani študentje so zahtevali, naj se zapoje tudi avstrijska himna, pa bili so ven vrženi, ker jih je bilo manj. Tako patriotična je nemška mladina v Avstriji, kjer se vendar Nemcem tako dobro godi! To pa je sad onih iz Nemčije v Avstrijo poklicanih prusijanskih profesorjev, ki našo mladina v prusijanskem duhu izgojujejo. In taki nevarni ljudje se z našimi denarji še plačujejo!

Pravijo, da je v delegacijah velika razdraženost med udi gosposke zbornice in med ustavoverci iz zbornice poslancev. Vrli dalmatinski poslanec Klaič je v delegacijah vlado oistro grajal, zakaj da hoče Bosno germanizirati. V šolah se je namreč že začelo nemški učiti, viši uradi pišejo vse po nemški, razun tega se vabijo pa še nemški kolonisti v deželo. Prišlo bo tako, kakor smo mi enkrat v posebnem članku povedali: iz vradniških sinov, iz domačinov v nemških šolah potujčenih in iz nemških naseljencev se bo kmalo naredila nemška stranka, kmalo dodo imeli Bošnjaki svoje „Deutsch-Bosnier“, kakor imamo mi svoje „Deutsch-Krainerje“, govorilo se bo o dveh deželnih jezikih, veljal bo pa le eden, namreč nemški.

Vnanje države.

Italijanski republikanci so praznovali v Milanu spomin na bitko pri Mentani. Stari, bolni Garibaldi ja bil tudi navzoč. Človek bi mislil, da morajo v Italiji veliko svobodo imeti, da se sme republikanska zastava tako javno razviti. Pa to ni svoboda, ampak le slabost laške vlade, ktera dobro vé,

*) Prosim g. vrednik, da naslednjih vrstic ne prečertate; kar nam je od enega prav, mora nam tudi od drugega biti. Pis.

kako močno razširjena je republikanska stranka po deželi, in kako nevarno bi bilo za vladu in celo za kraljevi prestol, ako bi se z republikanci preostro postopalo. V tem oziru je imel Hübner prav, čeravno v drugih stvareh njegovega govora ne odobravamo; laška vlada je res tako slabotna, da ne more brzdati ne svojih republikanskih, ne irredentarskih kričavev, in zato je Italija vedna nevarnost za Avstrijo. Kakor so piemontezarski kralji papežu dežele vzeli, tako bodo tudi oni oropani kraljestva in prestola; kar naenkrat bomo iz Italije slišali, da je kralj odstavljen in da je proglašena republika.

Papežev poslanik **Jacobini** je v dogovorih z ruskim poročnikom Oubrilom na Dunaji, da bi se razmere med Rusijo in katoliško cerkvijo na prijaznejše stališče postavile. Ruska vlada je bojda pri volji, pogoditi se z vaticanom. Msgr. Jacobini zahteva: prosto zvezo katoliških škofov s sv. očetom, svobodni prestop od pravoslavne h katoliški cerkvi, enakopravnost poljskega z ruskim jezikom vsaj gledé krščanskega poduka, odstranjenje onih postav, vsled katerih do zdaj posestvo in posedovanje katolikov ni bilo popolnem svobodno.

Kurdi, ki so se vzdignili zoper perziškega šaha, bili so bojda popolnoma tepeni in razkropljeni.

„Presse“ priobčuje pismo nekega imenitnega (?) **Rusa** (??), v katerem pravi Rus (???), da mi avstrijski Slovani zaničujemo Ruse, ker v bornih kočah prebivajo (!) in ker niso Slovani, ampak le mešanica iz Slovanov in Mongolov. — Ta čudni Rus (ki ima pa gotovo kriv nos) nas avstrijske Slované slabo pozna, če misli, da bomo mi koga zavolj revščine zaničevali, saj sami nismo dosti na boljem. Tiste nemškutarske čenče, da Rusi niso Slovani, pa že davno poznamo in se jim posmehujemo.

Izvirni dopisi.

Skoraj vsi dopisi, ki so nam danes došli, govoré

o strašnem potresu,

ki je terek obiskal naše kraje, ter v premnogih prizadel silno veliko škodo. Poroča se nam:

V Mariboru je bil vtorek 9. novembra zjutraj ob 1/8 uri tako močen potres, da so v višjih nadstropjih stene popokale in ob stenah viseči zvonci se glasili. Gibanje zemlje je bilo od juga proti severu, in se je rahlo začelo in z nekterimi močnimi stresi nehalo. Vreme je bilo celi dan deževno.

V Ptujski okolici, dne 9. nov. ob 1/8 zjutraj je bil močen potres, kakoršnega v teh krajih že dolgo ne pomnijo. Ljudje so prestrašeni bežali iz hiš na prosto, boječ se, da se zidovje, ki se je močno semtertje majalo, nad njimi ne poruši.

Velika Nedelja 9. novembra 1880 Danes v jutro ob 7 uri 40 m. je bil tukaj silen potres, tako da so dimniki padali raz streh. — V tukajšnji cerkvi je bila ravno ob tem času božja služba, in poknil je obok tako zlo, da se skoz špranjo streha vidi, mašnik so morali nadaljevanje maše za kratek čas popustiti. — Tako velikega potresa uže dolgo časa nismo imeli, trajal je kakih 5—6 sek.

Z Radovice. Močan potres danes zjutraj ob 1/8. od izhoda proti severu.

Iz Čateža pri Kostanjevici. Danes 9. t. m. ob 7. uri 35 minut smo imeli jako hud potres. Prišel je ravno pred potresom hud piš, kakor vihar, in precej se je začelo zidovje majati, pri nekterih tudi pokati, in trajalo je

hudo zibanje precej dolgo. Prišel je od severa in odšel z hudim vrišom čez hribe proti jugu. 10 minut pozneje prišel je še drug potres vendar le kratek in ne tako silovit.

Silno žalostno in hudo pa je, kar se o potresu poroča iz **Zagreba**! Čim dalje proti vzhodu — tim dalje je trajal na. pr. v Krškem 6, v Brežicah 10—12 sekund. „Obzor“ je izšel natisnjen v torek samo na enej strani prvega lista. Potres od severo-zapada na jugoztok prišedši o 7. uri 35. minuti trajal je 30 sekund. Ubita sta dva človeka, kolikor se doslej vé. Ranjenih lahko in hudo pa toliko, da v bolnicah ni prostora. Največ so trpele cerkve s stolpi. Prvostolnica je zaprta, kajti zrušil se je svod ali oblok v presvetišču, uničil prelepi altar razun kamenitega tabernakelja, potrl nadškofovski stol in polovico klopi v presvetišču. V ruševinah, do dva metra visokih leži pokopan lepi in dragi svetilnik, dvanajst umetno izrezanih kipov, ki so krasili presvetišče; počena je cerkev na več krajih, zvonik od zapadne strani, okna gotiška mnogotera poškodovana; škoda utegne znašati 100.000 gid. — Cerkvi frančiškanski počil je zvonik od vrha do tal; cerkvi sv. Marka in nekaj cerkvi sv. Katerine počila je prednja stran. — Tako pripovedujejo seljaci prihajajoči v mesto, da so cerkve po deželi nekaj se razpokale, nekaj razrušile na pr. v Remetah v Gračanih; v Vrabču zvonik, v Šestinih itd. — Semenišče nadškofovsko, vstav ali konvikt plemiški — razdejan tako, da so gojenci izpuščeni domu; tako so za nekaj časa zaprte šole — vseučilišče, gimnazija, realka, da se popravijo slossopja. — Trpeli so samostani, kurije ali hiše korarske, — tri, štiri pretijo se podreti. — Palače velike in nove, so hudo razdejane — po strehah, stebrih na pr. na Zrinskiem trgu barono Vranicanija, Buruttia; Pristerova na Jelačičevem trgu; grofa Kegleviča sedaj „Narodnih Novin“ hiša — tako malo da ne vsaka reži, je razkopana, deloma porušena. Tovarna za tobak in smodke, štacune s steklom, gostilne s tekočinami v steklanicah imajo veliko škodo. — Strehe so največ zveržene, brez dimnikov, zidovje je treba tu in tam podpirati. — Cerkvi v Podsusedu blizu Zagreba in ona v Vsehsvetih ste se obe podrli.

V Karlovcu bil je potres že manjši; hud pa v Sisku in Belovaru. Pravijo, da tudi na Reki. — Po Zagrebu je v torek padal droban dež, ko da bi se nebo bilo solzilo, in solzili so se prestrašeni ljudje sploh, žalostni stopaje sim ter tje po mestu. — Da se novim nesrečam pride v okom, storilo je deželno in mestno prestoništvo vse. Razposlali so se zidarji, strokovnjaki po vseh ulicah, da preiščejo hiše, ktere so še v nevarnosti, opominjajo ljudi, in stražniki mestni in vojaški, da čuvajo. — Brzjavno so iz bližnjih mest, iz Brežic, Celja, Gradca, iz Ljubljane itd. poklicani mojstri, delavci, naj dojdejo ter pomagajo, da se v sili ljudje nesrečno ne odirajo. — Deželni zbor se je sošel nagloma popoldne ob treh. — Nesreča je grozna. — Bog nas reši — šibe potresa!

Tudi na Dunaji so ta potres čutili, in ravno tako v Šopronu, Pečuhu, Kaniži, Celovcu, Trstu, Poli, Derbentu, Serajevem itd.

Potres, ki je bil 9. t. m. zlasti na Hrvatskem jako hud, kakor je omenjal že naš telegram iz Samobora v zadnjem listu, čutili smo močno tudi po Ljubljani skoraj o ravni istem času, to je ob 7 1/2 uri. Zemlja se je od severa proti jugu močno zazibala in so okna zaropotala, bobnenja pa ni bilo slišati nobenega. Nesreče v Ljubljani ni bilo posebne,

razun da se je v trnovski kasarni neki dimnik podrl.

V zvezi s temi naznanili se iz Neapelja 9. t. m. poroča, da ognjenik Vezu v čedalje huje razsaja in da se ognjena lava v dveh plazih vali proti znožju.

Razne reči.

— Cesarjeviču Rudolfu so name-ravali v Parizu bivajoči Avstrijanci o priliki njegove poroke pokloniti lep dar. To zvedevši je cesarjevič grofu Beustu pisal, naj to opusté in nabrane denarje raji obrnejo za kako vstano.

— Duhovske premembe v ljubljanski škofiji: Č. g. Janez Mavrič pride iz Dolencevsi za kaplana v Sodražico, č. g. Jožef Poklukar iz Sodražice v Srednjo vas v Bohinji, č. g. Anton Zupan iz Bohinja v Grad (Bled) č. g. Janez Brence pa iz Št. Jurija pri Kranji v Stari trg pri Ložu. Preč. g. Miha Potočnik, spovednik nunski, je dobil naslov duh. svetovalca.

— Služba ranocelnika v Ložu (l. plača 300 gid.) je razpisana. Prošnje do 30. novembra pri okrajnem glavarstvu v Logatcu.

— Iz Zagreba naznanja „Obzor“, da je ravnatelj velike gimnazije g. Bradaška poprosil in dobil odpust za celo prvo polletje, a vprava gimnazije da je izročena prof. gosp. Divkoviču.

— Bukvovezna dela za c. kr. mor-narstvo se bodo 25. novembra t. l. popoldne ob 3. uri na podlagi pismenih ponudb pri c. kr. vojaškem pristanskem poveljništvu (Militär-Hafencommando) v Poli oddale tistim, ki bodo najmanj za nje zahtevali.

(Popravki.) V zadnjem listu „Slovenca“ so se v članku: „Resna beseda Slovincem v prevdarek sledeče velikepomote urinile, ki naj se blagovoljno popravijo, kakor sledi:

1. O začetku tretjega odstavka beri: „Naj pred se vsakemu“ itd.

2. Na koncu petega odstavka beri: „Malo pomislika in premislika“ itd.

3. O začetku šestega odstavka beri v drugi vrsti: „Da, bi li ne bila“ itd.

4. V ravno tem odstavku v vrsti sedmi beri: „prepričali, da ni bilo niti osebe tako spoštovane, niti stanu toliko častitega, niti tudi“ itd.

Einfiedler-Kalender

Ausgabe für Oesterreich-Ungarn.

für das Jahr 1881.

Einundvierzigster Jahrgang.

80 Quart-Seifen. Reich illustriert.

Mit 250 Gratis-Prämien im Werthe von 1500 fl.

Preis der Ausgabe I mit Stempel 25 Nkr.

„ „ „ II „ Stempel 30 Nkr.

Vorräthig bei: Kathol. Buchhandlung,

(9) Laibach.

Telegraphische denarne cene 9. novembra.

Papirna renta 72.45 — Sreberna renta 73.35 — Zlata renta 87.40 — 1860letno državno posojilo 131.10 Bankine akcije 816 — Kreditne akcije 282.25 — London 117.45 — — Cos. kr. cekini 5.62. — 20-frankov 9.37.